

## XOTIN- QIZLAR ISH SHAROITLARINI YAXSHILASH, ULARNING ULARNING MANFAATLARINI HIMOYA QILISH

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika  
institute psixologiya kafedrası o'qituvchisi  
**Nomozova Roziya Omonovna**

Xotin-qizlarning ish sharoitlarini yaxshilash va ularning manfaatlarini himoya qilish uchun bir qancha chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak:

1. **Teng huquqlarni ta'minlash:** Xotin-qizlarga nisbatan kamsitishni oldini olish, ular uchun teng ish haqi va lavozimlar ta'minlanishi kerak. Mehnat bozorida teng imkoniyatlar yaratish lozim.
2. **Ish sharoitlarini yaxshilash:** Ish joylarida xavfsizlik, sog'liqni saqlash, sanitariya sharoitlari yaxshilanishi lozim. Xotin-qizlarning sog'lig'iga ta'sir qiladigan omillarni minimallashtirish, ish vaqtining moslashtirilishi va mos sharoitlar taqdim etilishi kerak.
3. **Ish va oila muvozanati:** Xotin-qizlarga oila va ishni muvaffaqiyatli muvofiqlashtirish imkoniyatlari berilishi zarur. Masalan, tug'ishdan keyingi ta'til, bola parvarishi uchun moslashuvchan ish rejimlari joriy etilishi mumkin.
4. **Ta'lim va malaka oshirish:** Xotin-qizlarning kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ta'lim dasturlarini amalga oshirish va ularga o'zlarini takomillashtirish imkoniyatlari yaratish.
5. **Mehnat huquqlarini himoya qilish:** Xotin-qizlarning ish joylarida huquqlari buzilmasligi uchun monitoring tizimini kuchaytirish va ularga huquqiy maslahatlar berish.
6. **Tashkilotlar va uyushmalar:** Xotin-qizlarning manfaatlarini himoya qilish uchun kasaba uyushmalari va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikda ishlash, ularni faoliyatga jalb etish.

7. **Foydali siyosat va qonunlar:** Hukumat darajasida xotin-qizlarning ish sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan qonunlar va siyosatlar ishlab chiqilishi, ularning amalga oshirilishi nazorat qilinishi lozim.

Bu chora-tadbirlar orqali xotin-qizlarning mehnat sharoitlari va huquqlarini himoya qilish mumkin.

Xotin-qizlarning ish vaqtini moslashtirilishi va mos sharoitlar taqdim etilishi bo'yicha chora-tadbirlar ishlab chiqish

Xotin-qizlarning ish vaqtini moslashtirish va mos sharoitlar taqdim etish bo'yicha quyidagi chora-tadbirlar ishlab chiqilishi mumkin:

### 1. Moslashuvchan ish vaqtlari

- **G'ayrioddiy ish soatlari:** Ish vaqtini moslashtirish uchun ofisda yoki ishlab chiqarishda soatni o'zgartirish imkoniyatlari yaratish. Masalan, erkin boshlanish va tugash soatlari, qisqaroq ish kunlari.

- **Uzoq masofadan ish:** Uydan ishlash imkoniyatlarini kengaytirish. Pandemiya davrida ko'plab tashkilotlar masofaviy ishni qo'llab-quvvatlashni boshladi, bu amaliyotni davom ettirish xotin-qizlarga farovonlik yaratadi.

### 2. Ish va oila muvozanatini ta'minlash

- **Tug'ish va bola parvarishi uchun ta'til:** Xotin-qizlarga tug'ishdan keyingi va bola parvarishi uchun kengaytirilgan ta'til berish. Bu ta'til vaqtini uzaytirish, shuningdek, o'g'il yoki qiz bola tarbiyasi uchun qisqa ta'til olish imkoniyatlarini yaratish.

- **Ishdagi fleksibil rejalashtirish:** Kichik bolasi bo'lgan ayollar uchun ishlash vaqtini qisqartirish, masalan, haftasiga kamroq soatlar bilan ishlash yoki erkin ish jadvali joriy etish.

### 3. Bola parvarishi va oilaviy masalalarda yordam

- **Bolalar uchun maxsus infrastrukturani yaratish:** Ish joyida bola parvarishi uchun maxsus yurtlar yoki o'yin maydonchalarini tashkil qilish, bu xotin-qizlarga ishga va oilaviy vazifalarga samarali tarzda e'tibor qaratishga imkon beradi.
- **Qarindoshlik xizmatlarini ta'minlash:** Uyda qarovsiz qolgan oila a'zolariga g'amxo'rlik qilayotgan xotin-qizlar uchun maxsus ta'til va ish vaqti tartiblarini moslashtirish.

### 4. Ish sharoitlarini yaxshilash

- **Sog'liqni saqlash va xavfsizlik:** Ish joylarida xotin-qizlar uchun sog'lom ish muhitini yaratish, xavfsiz va qulay ish joylarini ta'minlash. Bu, xususan, homilador ayollar va kichik bolasi bor xotin-qizlarga mos keladi.

#### Ish sharoitlarini yaxshilash uchun nimalar qilish kerak

Ish sharoitlarini yaxshilash uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur:

#### 1. Xavfsizlik va sog'liqni ta'minlash

- **Mehnat xavfsizligi standartlarini ishlab chiqish va amalga oshirish:** Ish joylarida xavfsizlikni ta'minlash uchun barcha kerakli uskunalar, vositalar va o'quv mashg'ulotlarini tashkil etish. Ayollarni jismoniy xavfli ish joylaridan himoya qilish, ish joyidagi xavfli omillarni minimallashtirish.
- **Ergonomik sharoitlar:** Kompyuter ishlovchilar uchun mos o'tirish joylari, to'g'ri stol va stul ta'minlash, uzoq vaqt tik turadigan yoki og'ir jismoniy ishlarni bajaradiganlar uchun to'g'ri asbob-uskunalar va jismoniy yordam ko'rsatish.
- **Sog'liqni saqlash imkoniyatlari:** Ish joylarida tibbiy ko'rik va sog'liqni saqlash xizmati ta'minlanishi kerak, xotin-qizlarning ayollik sog'lig'i bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun maslahat va yordam ko'rsatish.

## 2. Ish va oila muvozanatini ta'minlash

- **Moslashuvchan ish vaqti:** Ayollarga o'z ish vaqtlarini shaxsiy ehtiyojlariga moslashtirish imkoniyatlarini berish. Bu, masalan, vaqtincha qisqaroq ish kunlari yoki ishni masofadan amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

- **Tug'ish va bola parvarishi ta'tili:** Xotin-qizlarga tug'ishdan keyingi va bola parvarishiga oid ta'tillarni uzaytirish, yirik kompaniyalar va davlat organlarida ushbu ta'tillarni o'z vaqtida va to'liq olish imkoniyatlarini yaratish.

## 3. Kadrlar bilan ishlash va malaka oshirish

- **Kasbiy o'sish va ta'lim:** Xotin-qizlarga kasbiy malakalarini oshirish imkoniyatlarini yaratish. Turli xil treninglar, seminarlar va malaka oshirish dasturlari orqali ularni yangi bilim va ko'nikmalar bilan ta'minlash.

- **Mentorlik va qo'llab-quvvatlash tizimlari:** Xotin-qizlarga o'z kareralarini rivojlantirishda yordam berish uchun mentorlar va ko'makchilar tizimlarini tashkil etish. Bu, ayniqsa, yuqori lavozimlar va rahbarlik pozitsiyalarida faoliyat yuritishni istagan ayollar uchun muhim.

## 4. Gender tengligi va huquqlarini himoya qilish

- **Gender tengligini ta'minlash:** Ish joylarida xotin-qizlarga nisbatan kamsitishni oldini olish uchun qat'iy siyosat va amaliyotlarni ishlab chiqish. Ayollar va erkaklar o'rtasida teng imkoniyatlar yaratish, mehnat haqi, lavozimlar va imkoniyatlar bo'yicha farqni yo'qotish.

- **Mehnat huquqlarini himoya qilish:** Xotin-qizlarning mehnat huquqlari buzilmasligi uchun advokatlik xizmatlari, huquqiy maslahatlar va qonuniy himoya tizimlarini ta'minlash. Ayollarga ish joylarida kamsitish va har qanday zo'ravonlikka qarshi qat'iy qonunlar bilan kurashish imkoniyatini yaratish.

## 5. Mehnat sharoitlarini yangilash va zamonaviylashtirish

- **Texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish:** Ish joylarida zamonaviy texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish, bu xotin-qizlarga ishni yanada samarali va qulay tarzda bajarish imkoniyatini beradi.

- **Yengil va zamonaviy mehnat sharoitlari:** Xotin-qizlarning jismoniy va ruhiy holatini inobatga olib, ish joylarini qulaylashtirish, ijtimoiy vositalar (masalan, dam olish xonalari, o'yin maydonchalar) va moslashtirilgan ofislarni tashkil etish.

## 6. Ijtimoiy va psixologik qo'llab-quvvatlash

- **Psixologik yordam:** Ish joylarida stressni kamaytirish va xotin-qizlarga psixologik qo'llab-quvvatlashni ta'minlash. Ular uchun psixologlar yoki maslahat xizmatlarini taqdim etish.

- **Ijtimoiy tadbirlar:** Xotin-qizlarning o'zaro muloqotini va ishdagi motivatsiyasini oshirish uchun ijtimoiy tadbirlar, musobaqalar va birgalikda faoliyatlar tashkil etish.

Ushbu chora-tadbirlar ish joylarida xotin-qizlarning sharoitlarini yaxshilash, ularning farovonligini oshirish va jamiyatdagi umumiy ijtimoiy rivojlanishga hissa qo'shish imkonini beradi.